

R O M Â N I A
ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
Secția I civilă

Decizia nr. 775/2020

Decizia nr. 775

Ședința publică din data de 18 martie 2020

Deliberând asupra recursului civil de față și văzând dispozițiile art. 499 C. proc. civ., constată următoarele:

1. Obiectul cererii de chemare în judecată:

Prin cererea de chemare în judecată înregistrată la data de 07.06.2017, pe rolul Tribunalului București, secția a V-a civilă, sub nr. x/2017, reclamanta A. a chemat în judecată pe pârâții B.-C., D. și E., solicitând obligarea pârâților D. și S.C. B. S.A., în solidar, la plata sumei de 9.135.000 RON, cu titlu de daune morale, pentru prejudiciul moral cauzat, urmare a încălcării drepturilor sale nepatrimoniale, constând în dreptul la demnitate, la onoare, la reputație, la imagine și la viață privată; obligarea pârâtei E. la plata sumei de 4.567.500 RON, cu titlu de daune morale, pentru prejudiciul moral cauzat, urmare a încălcării drepturilor sale nepatrimoniale, constând în dreptul la demnitate, la onoare și la reputație; obligarea pârâților la prezentarea de scuze, în mod public, reclamantei; obligarea pârâtei S.C. B. S.A. și a pârâtului D. la redarea dispozitivului hotărârii pronunțate de instanța de judecată, în cadrul emisiunii "F."

Prin încheierea din data de 15.01.2018, tribunalul a respins excepția nulității cererii de chemare în judecată, pentru neindicarea corespunzătoare a datelor reprezentantului convențional și pentru lipsurile prevăzute de art. 194 lit. c), d) și e) C. proc. civ. a respins excepția lipsei dovezii calității de reprezentant și excepția lipsei calității procesuale active a reclamantei, pentru motivele arătate în cuprinsul încheierii, iar în privința timbrajului, s-a renunțat la susținerea excepției de către pârâta E., după ce i s-a pus în vedere reclamantei să completeze taxa de timbru corespunzătoare.

2. Hotărârea pronunțată în primă instanță:

Prin sentința civilă nr. 628/23.03.2018, Tribunalul București, secția a V-a civilă a respins, ca neîntemeiată, acțiunea formulată de către reclamanta A. împotriva pârâților B. - C., D. și E. și a luat act că pârâta E. a solicitat cheltuieli de judecată pe cale separată.

3. Hotărârea pronunțată în apel:

Împotriva acestei sentințe, a declarat apel reclamanta A..

Prin decizia civilă nr. 1203 A/19.10.2018, Curtea de Apel București, secția a IV-a civilă a admis apelul formulat de apelanta-reclamantă A., împotriva sentinței civile nr. 628/23.03.2018, pronunțată de Tribunalul București, secția a V-a civilă, în dosarul nr. x/2017, în contradictoriu cu intimații-pârâți B. - C. and C., D. și E.; a schimbat în tot sentința civilă atacată, în sensul că a fost admisă, în parte, cererea.

Au fost obligați pârâții B. S.A. și D. la plata către reclamantă, în solidar, a sumei de 4.000 RON, cu titlu de daune morale.

A fost obligat pârâta E. la plata către reclamantă a sumei de 4.000 RON, cu titlu de daune morale.

Au fost obligați pârâții B. - C. și D. la redarea dispozitivului prezentei hotărâri judecătorești, în cadrul emisiunii "F.", la momentul și sub condiția rămânerii definitive a acesteia.

S-a respins capătul de cerere privind obligarea pârâților la prezentarea de scuze reclamantei, în mod public, ca neîntemeiat.

A fost respinsă cererea intimatului-pârâte E. de obligare a apelantei-reclamante la plata cheltuielilor de judecată, ocazionate în apel, ca neîntemeiată.

4. Cererile de recurs:

Împotriva acestei hotărâri a declarat recurs reclamanta A. și pârâții E., S.C. B. S.A. și D..

1. Prin recursul declarat de reclamanta A., s-au invocat motivele de nelegalitate prevăzute de art. 488 alin. (1) pct. 6 și

pct. 8 C. proc. civ. reclamanta solicitând admiterea căii de atac, casarea, în parte, a hotărârii recurate, exclusiv în ceea ce privește modalitatea de cuantificare a daunelor morale ce i se cuvin, cu consecința trimiterii cauzei spre rejudecare instanței de apel, în limitele casării, și cu menținerea tuturor celorlalte dispoziții ale hotărârii recurate.

Recurenta a apreciat că, în contextul admiterii pretențiilor vizând obligarea pârâților la plata daunelor morale, instanța de apel a enunțat doar generic principiul potrivit căruia nivelul despăgubirilor trebuie să fie stabilit proporțional cu scopul urmărit, fără a motiva, în mod concret, modalitatea în care acest principiu a fost aplicat în speță ori modalitatea în care suma de 8.000 RON, acordată cu titlu de daune morale, ar avea un caracter suficient, echitabil și proporțional, în raport de importanța valorilor lezate prin fapta ilicită, precum și în raport de consecințele negative, suferite de reclamantă, ca urmare a săvârșirii faptelor ilicite.

Din această perspectivă, în opinia recurente, sunt incidente prevederile art. 488 alin. (1) pct. 6 din C. proc. civ., dat fiind faptul că hotărârea instanței de apel nu cuprinde motivele care au fundamentat modalitatea de cuantificare a daunelor morale.

În acest context, deși s-a reținut că emisiunea "F.", în cadrul căreia au fost săvârșite faptele ilicite, are o largă audiență, la orele de vârf ale programelor de televiziune, instanța de apel nu a analizat, în mod concret și real, criteriile care au stat la baza cuantificării daunelor morale și nici nu a argumentat, în nicio modalitate, cum daunele morale, în cuantum de 8000 RON, imputate pârâților, sunt de natură a repara, integral și în mod echitabil, prejudiciul moral pe care l-a suferit.

Simpla invocare, în mod formal și generic, a unui principiu care, de altfel, nu este nici măcar suficient în cadrul operațiunii de cuantificare a daunelor morale, fără a prezenta, în mod concret, maniera de aplicare a acestui principiu în cauza dedusă judecătii, nu poate fi apreciată ca reprezentând motivarea unei hotărâri judecătorești, în sensul reglementat de dispozițiile art. 425 alin. (1) lit. b) C. proc. civ.

Dintr-o altă perspectivă, recurenta a susținut că modalitatea în care instanța de apel a procedat la cuantificarea daunelor morale este rezultatul unei eronate interpretări și aplicări a dispozițiilor legale care reglementează obligația autorului faptei ilicite de a repara integral prejudiciul cauzat, urmare săvârșirii faptei ilicite, împrejurare care este de natură a atrage incidența dispozițiilor art. 488 alin. (1) pct. 8 din C. proc. civ.

În acest sens, urmează a fi avut în vedere faptul că principiul reparării integrale a prejudiciului este consacrat în cuprinsul dispozițiilor art. 1357, coroborate cu art. 1385 alin. (1) C. civ.

În aplicarea principiului reparării integrale a prejudiciului cauzat prin fapta ilicită, doctrina și practica judiciară în materie sunt constante în a aprecia că, deși nu sunt reglementate, în mod distinct/expres, criteriile de cuantificare a daunelor morale, aceste daune urmează a fi stabilite prin raportare la consecințele negative suferite de persoana vătămată, atât în plan fizic, cât și psihic, prin raportare la importanța valorilor lezate și proporția în care aceste valori au fost lezate; dar și prin raportare la măsura în care situația familială, profesională și socială a persoanei vătămate a fost afectată, urmare săvârșirii faptei ilicite.

Toate aceste criterii de evaluare a prejudiciului și, implicit, a cuantumului daunelor morale, se circumscriu principiilor consacrate de jurisprudența CEDO, respectiv principiului statuării în echitate asupra despăgubirilor și principiului proporționalității prejudiciului cu despăgubirea acordată.

În aplicarea acestor principii, nu este acceptat ca daunele morale să aibă un caracter pur simbolic, ci trebuie să asigure persoanei vătămate o satisfacție echitabilă, de natură a compensa, în mod integral și just, prejudiciul moral suferit de către aceasta.

După expunerea largă a obligațiilor încălcate de către pârâții D. și B. S.A., ce prezintă elementele constitutive ale faptelor ilicite săvârșite de aceștia, s-a concluzionat de către recurenta reclamantă că, în speță, prejudiciul moral nu este integral reparat, ceea ce echivalează cu o aplicare greșită a normelor legale care reglementează efectele antrenării răspunderii civile.

2. Recurenții-pârâți S.C. B. S.A. și D. au invocat motivul de nelegalitate prevăzut de art. 488 alin. (1) pct. 8 C. proc. civ. solicitând admiterea căii de atac, casarea deciziei recurate și trimiterea cauzei spre rejudecare instanței de apel, hotărârea atacată fiind dată cu încălcarea normelor de drept material și a principiilor care reies din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la exercitarea dreptului la liberă exprimare care au valoare normativă, potrivit prevederilor articolului 20 din Constituția României.

În cauză, instanța de apel, în mod greșit, a exclus din aria de reglementare și protecție a libertății de exprimare informațiile prezentate în cadrul emisiunii "F.", astfel cum acestea sunt definite de art. 10 al Convenției, precum și din

jurisprudența CEDO.

Astfel, instanța de apel a reținut, în cadrul considerentelor deciziei recurate, că reclamanta nu este o persoană publică, ci o persoană privată, ce se bucura de notorietate, atât din perspectiva faptului că este fosta soție a lui G., cât și din perspectiva faptului că, la rândul său, este cunoscută în spațiul public ca activând în domeniul afacerilor. În plus, în timpul emisiunii, au fost difuzate imagini cu reclamanta deplasându-se prin București, s-a permis părții E. să expună aspecte ce priveau înmormântarea fostului soț al reclamantei, dosarul de divorț dintre cei doi soți, toate acestea fixând chestiuni ce țin în mod exclusiv de viața privată a reclamantei".

Or, recurenții consideră că, atât în stabilirea caracterului privat al imaginilor difuzate în cadrul emisiunii, care o înfățișau pe intimata în timp ce se deplasa prin oraș, însoțită de mai multe gărzi de corp, cât și în stabilirea caracterului exclusiv privat al informațiilor privind funeraliile lui G. și al acțiunii de divorț continuate de moștenitorii acestuia împotriva intimei, instanța de apel a făcut o greșită aplicare a prevederilor CADOLF, ignorând practica relevantă a CEDO care a statuat că, la momentul soluționării unui conflict dintre viața privată și libertatea de exprimare, trebuie avute în vedere inclusiv aspectele referitoare la publicarea prealabilă a unor imagini cu persoana în cauză și la modul în care aceasta s-a poziționat față de public sau de presă în trecut.

Astfel, potrivit acestei jurisprudențe, s-a stabilit că:

"Acceptând să dea interviuri, o persoană nepublică a ieșit în arena publică, astfel că nivelul de toleranță a criticii contra sa este mai ridicat."

"Comportamentul persoanei în cauza, înainte de publicarea reportajului, sau faptul că fotografia în litigiu și informațiile aferente acesteia au fost deja publicate anterior reprezintă, de asemenea, elemente care trebuie să fie luate în considerare".

Or, în cauza de față, este evident, aspect reținut, de altfel, de prima instanță, faptul că imaginile și informațiile referitoare la intimata A. erau, la momentul difuzării emisiunii "F.", de notorietate, fotografiile fiind preluate din spațiul public, de pe internet, unde fuseseră publicate de către alte entități aparținând mass-media, fără ca intimata să le fi contestat sau să se fi arătat lezată, în orice fel, până la momentul formulării acțiunii introductive de către acestea, iar informațiile privind decesul și funeraliile lui G. fuseseră amplu dezbătute în presă, la nivel național, într-un mod similar cu cel din cadrul emisiunii, prin prisma conflictului dintre moștenitori asupra succesiunii și a acțiunii de divorț continuate, în numele defunctului, împotriva intimei, dezbateri de care intimata nu s-a ferit cu adevărat, oferind pe această temă comunicate de presă sau scrisori deschise publicului, admitând, astfel, interesul manifestat de presă și publicul larg față de aceste informații.

Recurenții au considerat, așadar, că, în condițiile în care, prin conduita sa anterioară, reclamanta nu numai că nu a încercat împiedicarea difuzării în public a unor aspecte privind viața sa privată, ba mai mult, a contribuit la dezbaterile unor astfel de informații, o simplă declarație, conform căreia nu i-ar plăcea să discute chestiuni legate de acțiunea de divorț la televizor, ori nu ar dori să comenteze, deocamdată, pe marginea acestui subiect, nu poate nega deschiderea manifestată în trecut față de public și presă și, implicit, acceptarea interesului față de aceste informații, precum și că, în consecință, conform practicii CEDO, aceasta și-a limitat speranța legitimă de a-i fi protejată eficient viața privată, în legătura cu dezbaterile informațiilor prezentate în emisiunea "F.", iar demersurile jurnaliștilor sunt circumscrise protecției mai ample oferite presei de către art. 10 al Convenției și de jurisprudența Curții de la Strasbourg.

Totodată, s-a invocat faptul că instanța de apel a pronunțat hotărârea de constatare a răspunderii delictuale, încălcând principiul potrivit căruia:

"pedepsirea unui jurnalist pentru că a ajutat la diseminarea declarațiilor făcute de o altă persoană într-un interviu ar afecta serios contribuția presei la discutarea chestiunilor de interes public și nu ar trebui să fie admisă decât dacă există motive deosebit de întemeiate pentru a face acest lucru", principiu constant enunțat de CEDO.

În schimb, instanța, în mod greșit, a reținut aplicabilitatea unor norme administrative, ca temei al răspunderii civile.

Este de netăgăduit faptul că sancționarea civilă a jurnaliștilor a fost pronunțată în condițiile în care informațiile stabilite de instanță ca fiind vătămătoare pentru reclamanta A. au avut ca punct de pornire declarațiile intimei E., instanța de apel reținând următoarele:

"Dintr-o altă perspectivă, a inacțiunilor părții D., Curtea reține în cauză incidența dispozițiilor art. 40 din Decizia nr. 220/2011 a Consiliului Național al Audiovizualului privind Codul de reglementare a conținutului audiovizual".

În concret, potrivit dispozițiilor art. 40 alin. (4) și (5) din decizia menționată, moderatorii programelor au obligația să solicite ferm interlocutorilor să probeze afirmațiile acuzatoare, pentru a permite publicului să evalueze cât de justificate sunt acestea, precum și să nu folosească și să nu permită invitațiilor să folosească un limbaj injurios sau să instige la violență.

Din proba video administrată în cauză, se constată că, pe parcursul interviului acordat de părâta E., în cuprinsul căruia, s-au făcut afirmații de natură să aducă atingere atât dreptului la viața privată, cât și dreptului la demnitate al reclamantei, părâtu D. nu a acționat în sensul dispozițiilor cuprinse în art. 40 alin. (4) și (5) din Decizia nr. 220/2011 a CNA, inacțiune care, contravenind acestor dispoziții legale, intră în sfera delictului, de natură să cauzeze un prejudiciu susceptibil de a fi reparat.

"Cu privire la apărările susținute de acest părât, în sensul că, dată fiind natura normelor din Decizia nr. 220/2011, de drept administrativ, încălcarea acestora nu poate conduce la un delict civil și, astfel, nu este posibilă atragerea răspunderii civile delictuale, Curtea urmează să le înlăture. Reține în acest sens faptul că, deși este necontestată natura deciziei nr. 220/2011, de a fi un act administrativ, aceasta nu înseamnă că este exclusă atragerea răspunderii civile a autorului faptei. Dimpotrivă, câtă vreme legea nu exclude o astfel de posibilitate, câtă vreme fapta imputată îmbracă forma faptei ilicite, este posibilă angajarea răspunderii civile, nefiind exclus ca, pentru aceeași faptă, dacă sunt întrunite condițiile prevăzute de lege, să atragă și alte sancțiuni din sfera dreptului administrativ".

Astfel, recurenții susțin că au fost sancționați inclusiv pentru faptul că, în cadrul programelor lor, o terță persoană, care nu era prepus al societății de televiziune, și-a exercitat în mod independent dreptul la exprimare, aspect care, coroborat cu o presupusă încălcare a unor norme administrative, reprezentată de o inacțiune din partea lor, ar fi dus la lezarea drepturilor personal nepatrimoniale la demnitate și onoare ale reclamantei.

Or, în măsura în care intimații au fost chemați să răspundă pentru presupusa săvârșire a unor fapte ilicite, prin care se susține că au fost încălcate drepturi subiective, civile, personal nepatrimoniale, consideră că, în mod greșit, au fost interpretate și aplicate dispoziții materiale de drept administrativ, precum cele prevăzute de Decizia nr. 220/2011 a CNA, privind conținutul audiovizual și de Legea nr. 504/2002 a audiovizualului, întrucât obligațiile cuprinse în aceste acte normative sunt obligații administrative, iar constatarea încălcării acestora se face prin acte juridice unilaterale, emenate de o autoritate publică, ce are competența exclusivă de a constata și sancționa anumite fapte contravenționale, respectiv de către Consiliul National al Audiovizualului, ceea ce, în cauză, nu s-a întâmplat, deși intimata s-a adresat în mod expres autorității indicate, depunând înscrisuri în acest sens la dosarul cauzei.

Astfel, în măsura în care art. 88 alin. (1) din Legea nr. 504/2002 a audiovizualului reglementează faptul că "supravegherea respectării, controlul îndeplinirii obligațiilor și sancționarea încălcării prevederilor prezentei legi, precum și a deciziilor și instrucțiunilor cu caracter normativ emise în baza și pentru aplicarea acesteia revin Consiliului!", iar în ceea ce privește emisiunea "F.", ce a făcut obiectul analizei instanțelor anterioare și al CNA, nu au fost constatate încălcări ale legislației audiovizuale de către autoritatea special abilitată de lege în acest sens, recurenții apreciază că, în mod greșit, instanța de apel a interpretat și aplicat prevederile art. 40 alin. (4) și (5) din Decizia nr. 220/2011 a CNA, constatând ca inacțiunea recurentului D. ar fi reprezentat un delict civil și atrăgând, astfel, răspunderea civilă delictuală a acestuia, în solidar cu cea a intimei B. S.A..

Suplimentar, pronunțarea unei astfel de hotărâri, prin intermediul căreia este atrasă răspunderea civilă delictuală a unui jurnalist, pentru inacțiunea de a opri declarațiile unui terț, contravine inclusiv principiului CEDO, potrivit căruia un jurnalist nu poate fi sancționat pentru că a diseminat afirmațiile unei alte persoane.

Aplicarea principiului mai sus enunțat se regăsește inclusiv în practica Înaltei Curți de Casație și Justiție care a stabilit că proba verității în ceea ce privește afirmațiile unui terț este o sarcina imposibil de îndeplinit:

"În cauza Thorgeirson c/Islandei, Curtea Europeană a apreciat că, în măsura în care un jurnalist reproduce ceea ce a aflat de la alții, stabilirea adevărului respectivelor afirmații constituie o sarcină nerezonabilă, dacă nu chiar imposibilă".

Nu în ultimul rând, instanța de apel a interpretat în mod eronat principiile CEDO referitoare la minima bază factuală, necesară pentru emiterea unor judecați de valoare și pe cele referitoare la dreptul jurnaliștilor de a prezenta publicului și informații cu caracter negativ, reținând, în schimb, că prezentarea informației privind modul inexplicabil de lent în care are loc cercetarea fiului intimei de către DNA a fost realizată cu rea-credință.

În măsura în care jurnaliștii beneficiază, în temeiul art. 10 din Convenție, în exercitarea propriului drept la libera exprimare și al îndeplinirii obligației de informare a publicului cu privire la aspecte de interes general, de o mai mare protecție, recurentul D. a emis câteva judecați de valoare, sub forma unor întrebări privind posibila influență și protecție

de care s-ar putea bucura, în prezent, intimata A. și, implicit, fiul ei H., având ca baza factuală un document privind cercetarea penală a acestuia, ca urmare a săvârșirii unor grave infracțiuni de natură fiscală.

Informația a fost, astfel, supusă atenției publicului, în contextul discutării influenței de care s-a bucurat G., prin raportare la imensa sa avere și la rapiditatea notorie cu care sunt, în mod normal, instrumentate dosarele penale de către DNA, în baza unui document penal oficial, descoperit de intimata E., printre actele din dosarul penal, în cadrul căruia G. fusese condamnat.

Deși documentul a fost integral prezentat, sub forma de imagine, publicului, din cadrul acestuia, a fost citată, pe cale orală, numai informația relevantă dezbaterii emisiunii în acel moment, respectiv aceea că, de aproximativ doi ani, ancheta privind-l pe fiul intimatei, H., nu cunoscuse nicio evoluție.

Considerând că acest mod de prezentare al informației a fost realizat cu rea-credința, instanța de apel a înlăturat baza factuală a celor supuse atenției publice privind posibila influență pe care intimata ar fi căpătat-o, odată cu averea lui G., ignorând astfel principiile statuate de CEDO și reluate chiar în practica Înaltei Curți, conform cărora libertatea de exprimare este aplicabilă și informațiilor cu caracter negativ care pot șoca statul sau orice parte a comunității.

3. Recursul declarat de pârâta E. a fost întemeiat pe motivele de nelegalitate prevăzute de art. 488 alin. (1) pct. 5, 6 și 8 C. proc. civ. aceasta solicitând casarea hotărârii atacate, cu consecința menținerii sentinței instanței de fond, ca temeinică și legală.

Recurenta pârâtă a susținut că, prin hotărârea dată, instanța a încălcat regulile de procedură a căror nerespectare atrage sancțiunea nulității.

Conform cererii de chemare în judecată, reclamanta intimată A. (Palade) a sesizat instanța de judecată cu patru capete de cerere, prin capătul al doilea al cererii, solicitând obligarea pârâtei E. la plata sumei de 4.567.500 RON, cu titlu de daune morale, pentru prejudiciul moral cauzat, urmare a încălcării drepturilor nepatrimoniale ale reclamantei, constând în dreptul la demnitate, la onoare și la reputație.

Art. 9 C. proc. civ. consacră principiul disponibilității, în baza căruia instanța va statua în limitele obiectului stabilit prin cererea de chemare în judecată. În speță, raportat la obiectul cererii de chemare în judecată, se poate reține că instanța de apel a nesocotit acest principiu procedural, având în vedere că a soluționat apelul, pe motiv că, prin intervenția sa la emisiunea "F.", difuzată de B., la data de 02.03.2017, ar fi adus atingere vieții private, cu toate că reclamanta nu a investit instanța cu un asemenea capăt de cerere, în ceea ce o privește.

Cauza este percepută ca fiind temeiul legal al unei acțiuni, fiind definită ca situația de fapt calificată juridic, reprezentând instituția de drept material care se raportează la expunerea motivelor de fapt și de drept ce se regăsesc în cuprinsul cererii de chemare în judecată. Astfel, raportat la art. 9 C. proc. civ., instanța nu poate, cu de la sine putere și peste voința celui care are calitate de reclamant, schimba cauza acțiunii dedusă judecătii.

Prin decizia atacată, instanța de apel a încălcat și dreptul la un proces echitabil, principiu consacrat de art. 6 din Convenția Europeană, art. 6 C. proc. civ. și art. 21 pct. 3 din Constituția României, ca o componentă a principiului asigurării preeminenței dreptului într-un stat de drept, având în vedere că instanța de apel a făcut trimitere la jurisprudența CEDO și, în special, la cauza Von Hannover împotriva Germaniei, dând o cu totul altă interpretare acestei hotărâri, întrucât Curtea Europeană, prin hotărârea menționată, a apreciat că, în speță, nu a fost încălcat art. 8 din Convenția Europeană ce vizează dreptul la viață privată.

În baza principiului echității, instanța de apel trebuia să analizeze nu numai aplicabilitatea dispozițiilor art. 74 din C. civ. și reglementările stabilite de art. 75 din C. civ., ci, în primul rând, proporționalitatea între respectarea vieții private, a dreptului la demnitate al reclamantei și dreptul la libera exprimare prevăzut de art. 10 din Convenția Europeană și art. 30 din Constituție.

Ignorarea analizei principiului libertății de exprimare, raportat la speță, a condus la situația în care principiul echității nu a fost respectat și aplicat de instanța de apel.

Un alt motiv de recurs s-a raportat la faptul că hotărârea recurată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază, cuprinde motive contradictorii (art. 488 pct. 6 C. proc. civ.)

Instanța de apel, în considerente, a apreciat că instanța de fond a analizat raportul între dreptul la respectarea vieții private și dreptul la libertatea de exprimare, drepturi ce au fost pe larg redate, dar această din urmă instanță a înlăturat întreaga jurisprudență CEDO, avută în vedere de instanța de fond, reducând totul la hotărârea Curții Europene din

07.02.2012, în cauza Von Hannover împotriva Germaniei.

Este de reținut că instanța de apel nu a făcut o analiză riguroasă a acestei decizii care a statuat, de fapt și de drept, o cu totul altă situație decât cea reținută de instanța de apel, întrucât, prin dezlegarea dată, CEDO a confirmat că fotografiile publicate și editarea lor nu aduc atingere vieții private, așa cum aceasta este reglementată de art. 8 din Convenție.

În același context, instanța de apel a apreciat că informațiile privind cercetarea penală a fiului reclamantei reprezintă un subiect de interes general și a recunoscut că i se permite presei chiar "exagerarea, alegerea unor modalități de exprimare care să șocheze, o astfel de îngăduire fiind impusă de ideea de pluralism, toleranță și mentalitate deschisă", cu toate acestea, simplul fapt că un document din dosarul penal ar fi fost prezentat, fără a fi subliniat cu roșu mențiunea de extindere a urmăririi penale, ar reprezenta, în opinia acestei instanțe, o dezinformare a publicului.

Față de prevederile art. 425 C. proc. civ., se poate constata că, în considerentele deciziei atacate, există contradicții, întrucât instanța de apel a considerat acțiunea promovată de reclamantă ca fiind neîntemeiată, iar prin prisma altor aspecte, acțiunea este întemeiată.

Conform art. 22 alin. (6) C. proc. civ. judecătorul trebuie să motiveze soluția dată, fiind necesar ca, prin această motivare, părțile să cunoască raționamentul care a condus la pronunțarea hotărârii, iar prin coroborare cu art. 425 alin. (1) lit. b) C. proc. civ., părțile trebuie să cunoască motivele pentru care au fost înlăturate cererile lor.

Or, prin întâmpinarea formulată, precum și prin apărările efectuate în faza de apel, atât ea, cât și ceilalți părți au expus faptul că, în speță, nu se regăsesc elementele vreunei răspunderi delictuale, în accepțiunea art. 1373 C. civ., au relatat, pe larg, jurisprudența CEDO și, cu toate acestea, instanța de apel nu a adus argumente privind motivele înlăturării acestor apărări și, în primul rând, a înlăturării jurisprudenței CEDO invocate.

O altă critică a vizat faptul că hotărârea a fost dată cu aplicarea greșită a normelor de drept material (art. 488 pct. 8 C. proc. civ.).

Instanța de apel s-a axat numai pe considerentul că emisiunea "F." din 02.03.2017 și intervenția sa la această emisiune ar fi adus atingere vieții private a reclamantei, fără, în schimb, a analiza dacă, în speță, sunt întrunite sau nu cerințele răspunderii civile delictuale, conform dispozițiilor art. 1349 C. civ.

Or, pentru angajarea răspunderii civile delictuale, trebuie îndeplinite, cumulativ, condițiile impuse de art. 1357 C. civ., respectiv existența unei fapte ilicite, înregistrarea unui prejudiciu cert și actual, existența vinovăției și a raportului de cauzalitate între faptă și prejudiciu.

Atât din cronologia evenimentelor, cât și din situația de fapt prezentată, rezultă fără dubiu că instanța nu a analizat aceste condiții, dimpotrivă, a ignorat total dreptul la liberă exprimare drept, consacrat de art. 10 din Convenția Europeană și art. 30 din Constituția României, precum și art. 75 C. civ.

Raportat la împrejurările cauzei, instanța de apel a ignorat total faptul că, anterior emisiunii difuzate de B., însăși reclamanta, din propria voință, a expus public situația sa familială și, în acest mod, a acceptat ca viața sa personală să fie cunoscută public. În acest sens, recurenta a făcut referiri la publicația J. din 29 septembrie 2015, Jurnalul. Ro din 26 ianuarie 2017, ziarul on-line "K.", din 30 ianuarie 2017, L. din 31 ianuarie 2017.

În consecință, nenumărate publicații și posturi de televiziune au difuzat imagini și informații privind cazul M. și atitudinea ostilă a reclamantei față de fostul soț și față de familia acestuia. Acest aspect ar conduce la concluzia că reclamanta s-ar afla într-un real conflict cu nenumărate publicații și posturi TV din România, numai pentru că mass-media își face datoria de a informa publicul.

Evident că recurenta cunoștea că, pe rolul instanței, se află înregistrat dosarul de divorț și cunoștea soluția dată în acest dosar, în sensul că instanța a dispus ca reclamanta să revină la numele avut anterior, acela de N., și, astfel, susținerile făcute privind divorțul și revenirea la numele avut de către reclamantă, anterior căsătoriei, erau reale, fapt consemnat și public pe portalul instanțelor, exemplu dosarul nr. x/2015.

Anterior, în anul 2016, au fost, de asemenea, nenumărate informații în mass-media, din care rezultă că reclamanta a promovat acțiunea de divorț împotriva soțului său, imediat după ce acesta a fost condamnat, prin urmare, în cele mai dramatice momente din viața acestuia.

În prezent, este deja de notorietate că reclamanta este cercetată penal, sub control judiciar, fiind cercetată pentru delapidare și evaziune fiscală, prejudiciul fiind estimat la 43.000.000 RON.

Or, intervenția intimă la emisiunea moderată de D. a avut loc în anumite circumstanțe, sub imperiul unor emoții generate de tragedia suferită, urmare a decesului lui G., care era bunicul celor trei copii ai săi și ai fiului defunctului, astfel că nu se regăsesc elementele răspunderii delictuale, neexistând o faptă ilicită, săvârșită cu vinovăție, atât timp cât era de notorietate publică atitudinea abordată de reclamantă față de fostul său soț, față de fiul acestuia și, desigur, în raport cu părata.

Modalitatea în care reclamanta a acționat, prezența sa la IML, preluarea trupului neînsuflețit al defunctului G., s-a efectuat fără consimțământul familiei, reclamanta neputând, și din punct de vedere moral, să se prezinte în aceste momente tragice, dacă se are în vedere faptul că, anterior, aceasta a fost cea care a promovat acțiunea de divorț, în condițiile deja descrise.

Astfel, s-a dovedit că situația descrisă nu s-a limitat la o bază factuală minimă, ci o bază factuală relevantă, ce nu justifică admiterea apelului de către instanța de apel.

Ceea ce a ignorat instanța de apel a fost nesocotirea dreptului la libertatea de exprimare, drept ce aparține tuturor persoanelor și, în mod special, jurnaliștilor, drept prevăzut de art. 30 din Constituția României, art. 10 din Convenția Europeană și art. 75 C. civ.

Nu se pot reține ca fiind întrunite elementele răspunderii civile delictuale, pentru că lipsește fapta ilicită, deoarece cele relatate în emisiunea "F." din 02.03. 2017, precum și intervenția sa vizau informarea publicului cu aspecte ce erau deja cunoscute acestuia, or, dacă lipsește elementul ilicit, desigur că nu se poate vorbi de fapte ce ar genera prejudiciu.

În speță, faptele expuse au o bază factuală suficientă, iar opinia exprimată cu privire la acestea a fost făcută cu bună-credință, în exercițiul libertății de exprimare și pentru informarea publicului.

Întreaga acțiune se rezumă la simplele susțineri ale reclamantei, cu atât mai mult cu cât o dezbatere în spațiul public nu necesită probe ca în fața instanței, jurisprudența CEDO nu reliefează faptul că dreptul la libera exprimare trebuie să fie întemeiat pe dovezi clare, ci că afirmațiile trebuie să aibă o bază factuală minimă, condiție întrunită în speța, baza factuală fiind pe deplin dovedită, cu dovezi de necontestat, dosare pe rolul instanțelor, declarații publice ale reclamantei, imagini filmate, unde reclamanta apare în spațiul public, însoțită de gărzi de corp etc. Astfel, niciuna din afirmațiile la care face referire reclamanta, prin cererea formulată, nu dovedește săvârșirea vreunei fapte ilicite.

Atacul pornit de reclamantă împotriva păratei, dovedite prin trimitere la publicațiile unde i-au fost aduse acuze grave de către aceasta, atacurile împotriva fiului defunctului G., O., tatăl copiilor săi, nepoții defunctului G., au fost făcute în spațiul public, ce a generat, desigur, și un drept de apărare, pentru a contracara atitudinea reclamantei împotriva familiei defunctului G., atacul împotriva jurnaliștilor de la B..

Reclamanta nu a făcut nicio dovadă, din care să rezulte că ar fi suferit vreun prejudiciu, chiar de ordin moral, întrucât, în situația în care o persoană este afectată de un demers jurnalistic, în mai multe jurisdicții europene, probele medicale sunt evaluate în scopul evaluării prejudiciului moral, constituind o posibilitate de a se constata un eventual prejudiciu.

Or, reclamanta a rămas în continuare beneficiara unei averi pe care puține femei o pot avea, inclusiv la nivel internațional, nu s-a izolat de spațiul public, social, dimpotrivă, a dat nenumărate interviuri presei, dând dovadă că nu a suferit nicio traumă de natură psihică, dimpotrivă, la data respectivă, era deosebit de activă în acțiunile întreprinse, cu scopul de a păstra beneficiile obținute, urmare a căsniciei avute cu defunctul.

Pornind de la premisa caracterului incontestabil de interes public al demersului jurnalistic și de la obligația jurnaliștilor de a răspândi informații și idei, în scopul îndeplinirii misiunii activității jurnalistice, pe care instanța de contencios european o caracterizează ca având rolul de "câine de pază al democrației", în cazul reclamantei, ca persoana care s-a expus public, limitele unei critici admisibile sunt mai largi.

În cadrul emisiunii de la B., din data de 02.03. 2017, D., prin imaginile prezentate și documentele arătate, s-a referit la fapte concrete ce s-au petrecut în spațiul public, și nu în interiorul casei unde locuiește reclamanta, veridicitatea informațiilor fiind dovedite, prin preluarea imaginilor și a comentariilor și de la alte publicații media, cazul fiind de notorietate.

Relevant este că, la solicitarea reclamantei, Consiliul Național al Audiovizualului (CNA), cu adresa nr. x/25.07.2017, depusă la dosar de reprezentantul reclamantei, s-a comunicat un extras din procesul-verbal al ședinței din 23.05.2017, iar în ceea ce privește Rapoartele de monitorizare ale Direcției de monitorizare, s-a menționat că propunerea de amendare a postului B., pentru emisiunea din 02.03.2017, nu a întrunit numărul legal de voturi.

Reclamanta a formulat o plângere la CNA, plângere ce nu a fost soluționată pozitiv, cu toate că s-a reluat votul pentru sancționarea postului B., pe motiv că s-ar fi încălcat dispozițiile art. 40 alin. (1) și ar. 64 alin. (1) lit. b) din Codul audiovizualului.

Prin respingerea plângerii formulate de reclamantă, s-a constatat, de către CNA, că, prin emisiunea difuzată, nu au fost încălcate prevederile prevăzute de articolele menționate, ceea ce demonstrează inexistența vreunei fapte ilicite.

5. Apărările formulate în cauză:

La data de 2 mai 2019, reclamanta A. a formulat întâmpinare la recursurile formulate de pârâții S.C. B. S.A. și D. și la cel promovat de intimata E., solicitând respingerea acestora, ca nefondate, respectiv, ca inadmisibil, cu privire la motivul de recurs, fundamentat pe prevederilor art. 488 alin. (1) pct. 5 din C. proc. civ., ce vizează încălcarea, de către instanța de apel, a regulilor de procedură a căror nerespectare atrage sancțiunea nulității.

Recurenta intimată E. a formulat întâmpinare la recursul declarat de reclamantă A., solicitând respingerea acestuia.

Intimata S.C. B. S.A. a formulat întâmpinare la recursul declarat de A., invocând inadmisibilitatea recursului dedus judecătii, întrucât, în realitate, acesta cuprinde exclusiv critici privind greșita reținere și interpretare a stării de fapt, critici care nu pot fi încadrate în niciunul din motivele de casare prevăzute de art. 488 alin. (1) C. proc. civ.

6. Procedura de filtru:

Raportul întocmit în cauză, în condițiile art. 493 alin. (2) și (3) C. proc. civ., a fost analizat în completul de filtru, fiind comunicat părților, iar prin încheierea din 13 noiembrie 2019, completul de filtru a admis în principiu recursurile declarate de reclamanta A. și de pârâții E., D. și B. - C. împotriva deciziei civile nr. 1203 A/2018 din data de 19 octombrie 2018, pronunțată de Curtea de Apel București, secția a IV-a civilă și a stabilit termen de judecată în ședință publică, la data de 22 ianuarie 2020, cu citarea părților.

În etapa procesuală a recursului, a fost administrată proba cu înscrisuri, solicitată de recurenta reclamantă.

7. Soluția și considerentele Înaltei Curți de Casație și Justiție:

Examinând decizia recurată, prin prisma criticilor formulate și în raport de dispozițiile legale interne și convenționale, precum și de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului relevante în această materie, Înalta Curte reține următoarele:

Reclamanta A. a investit instanța de judecată cu o acțiune în răspundere civilă delictuală, având ca obiect obligarea pârâților E., D. și B. - C. la plata daunelor morale pentru prejudiciul adus vieții private, dreptului la demnitate, onoare și demnitate, precum și imaginii sale, prin afirmațiile făcute de pârâți în cadrul emisiunii "F." din data de 2 martie 2017.

Acțiunea a fost întemeiată pe dispozițiile art. 8 și 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, art. 30 din Constituția României și cele ale C. civ. care reglementează dreptul la viață privată și dreptul la libertatea de exprimare, art. 1357 C. civ. care reglementează răspunderea pentru prejudiciul cauzat prin fapta proprie, text care se coroborează cu prevederile art. 1349 alin. (1) și (2) C. civ. care consacră regula de principiu, potrivit căreia fiecare om răspunde direct și nemijlocit pentru faptele sale ilicite, precum și pe dispozițiile Legii audiovizualului nr. 504/2002, republicată.

Prima instanță a respins, ca neîntemeiată, acțiunea dedusă judecătii, constatând că nu există nicio faptă de natură ilicită a cărei săvârșire să poată fi imputată vreunuia dintre pârâți și niciun prejudiciu produs reclamantei, nefiind întrunite condițiile legale pentru antrenarea răspunderii civile delictuale a pârâților.

Astfel, în ceea ce privește pretinsa imixtiune în viața privată a reclamantei, prin prezentarea aspectelor referitoare la persoana sa, la conduita acesteia, în perioada ulterioară decesului lui G., și a reportajului video în care aceasta este înfățișată în deplasări prin București, însoțită de gărzi de corp, s-a reținut faptul că, deși în emisiunea difuzată în data de 02.03.2017, au fost discutate aspecte care țin de viața privată a reclamantei, respectiv relația sa cu defunctul G., anterior și ulterior decesului acestuia, relația cu familia acestuia, dezbaterea subiectelor menționate a fost făcută de o asemenea manieră, încât nu se poate reține reaua - credință a pârâților persoane fizice și nici o imixtiune în drepturile reclamantei care să nu fie permisă de lege și care să fie disproporționată, în raport de dispozițiile art. 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

În acest sens, acceptând că reclamanta nu este o persoană publică, prin prisma activității proprii pe care o desfășoară, tribunalul nu a ignorat faptul că aceasta a ajuns în atenția publicului larg, prin prisma relației pe care a avut-o cu defunctul G., om de afaceri care, în ultima perioadă a vieții, a fost intens mediatizat, date fiind condamnarea sa la o

pedeapsă privativă de libertate pentru fapte de corupție, declinul afacerilor sale în domeniul asigurărilor, cu impact asupra unui număr mare de persoane, precum și acuzele referitoare la condițiile precare de care ar fi avut parte în sistemul penitenciar, în timpul executării pedepsei cu închisoarea, fiind astfel justificat interesul publicului pentru persoana acesteia, mai ales că toate afirmațiile pretins incriminatoare vizează acea parte a vieții reclamantei care are o strânsă legătură cu G. și cu familia acestuia.

Astfel, din examinarea emisiunii, pretins a fi denigratoare, tribunalul a constatat că prezentarea aspectelor referitoare la viața privată și de familie a reclamantei, de către cei doi pârâți persoane fizice, s-a făcut cu bună credință, în exercitarea libertății de exprimare și, totodată, în vederea asigurării dreptului cetățenilor la informare, aspectele prezentate în cadrul emisiunii, chiar dacă priveau viața privată și de familie a unei persoane fizice, fiind de interes general și prezentând, astfel, un interes public justificat, în contextul în care, în perioada respectivă, în presa națională, erau ample discuții referitoare la decesul omului de afaceri G. și la succesiunea acestuia, fiind amplu dezbătute subiectele referitoare la procesul de divorț în care acesta era implicat, la modul în care reclamanta a înțeles să se ocupe de funeraliile defunctului, precum și în privința averii rămase de pe urma acestuia, soarta afacerilor pe care defunctul le avea în domeniul imobiliar, bancar, presă sau asigurări prezentând relevanță pentru un număr mare de persoane, fie că aceștia erau angajați, parteneri de afaceri sau simpli clienți, fiind îndeplinită astfel și condiția reglementată de art. 33 alin. (4) din Decizia C.N.A. nr. 220/2011, referitoare la existența unei legături semnificative și clare între viața privată și de familie a reclamantei și interesul public justificat.

În ceea ce privește cauza penală ce îl vizează pe fiul reclamantei, H., prima instanță a reținut că acesta este un subiect de interes general, câtă vreme în discuție este modul în care organele de anchetă penală cercetează cauzele penale ce privesc potențiala săvârșire a infracțiunii de spălare de bani și evaziune fiscală.

Cu privire la acuzația referitoare la ținerea vieții private a reclamantei sub observație, s-a reținut că aceasta nu poate fi imputată pârâților chemați în judecată, reportajul înfățișând-o pe reclamantă în deplasările sale prin București, însoțită de gărzi de corp, fiind realizat de către o altă entitate media, chiar în imaginile difuzate fiind menționat și numele realizatorului, preluarea și difuzarea unor imagini, care deja fuseseră făcute publice anterior, neputând fi considerată o ținere a vieții private sub observație, în sensul art. 74 alin. (1) lit. C). civ.

Curtea de apel, investită cu soluționarea apelului declarat de reclamantă, a admis calea de atac exercitată în cauză, cu consecința schimbării hotărârii primei instanțe și obligării pârâților la plata daunelor morale în favoarea reclamantei, respectiv obligării pârâților B. - C. și D. la redarea dispozitivului prezentei hotărâri judecătorești, în cadrul emisiunii "F.", la momentul și sub condiția rămânerii definitive a acesteia.

Contrar celor reținute de prima instanță, instanța de apel a apreciat că numai discuțiile purtate în cadrul emisiunii "F.", cu privire la modul de desfășurare a anchetei penale referitor la o cauză penală ce îl privește și pe fiul reclamantei, H., pot fi considerate ca fiind de interes general, dat fiind dreptul publicului de a fi informat cu privire la cauzele penale în desfășurare, cu impact asupra societății. De asemenea, pot fi considerate de interes general și pot fi spuse dezbaterii chestiunile ce-l privesc pe omul de afaceri G., dată fiind condamnarea sa pentru o infracțiune de corupție și domeniile în care își desfășura activitatea (asigurări, imobiliar). În schimb, viața privată a reclamantei, chiar dacă aceasta este fosta soție a lui G., nu poate reprezenta un subiect de interes general. În timpul emisiunii incriminate, au fost difuzate imagini cu reclamanta deplasându-se prin București, s-a permis pârâtei E. să expună aspecte ce priveau înmormântarea fostului soț al reclamantei și dosarul de divorț al soților Adamescu, toate acestea fiind chestiuni ce țin, în mod exclusiv, de viața privată a reclamantei.

În același sens, instanța de apel a apreciat că reclamanta nu este o persoană publică, ci se poate reține că este o persoană privată ce se bucură de notorietate, atât din perspectiva faptului că este fosta soție a lui G., cât și din perspectiva faptului că, la rândul său, este cunoscută, în spațiul public, ca activând în domeniul afacerilor. În plus, a constatat că aspectele aduse la cunoștința publicului vizează exclusiv viața privată, în discuție fiind decesul fostului soț, dosarul de divorț în care cei doi erau implicați, atitudinea reclamantei față de fostul soț, în perioada în care acesta din urmă se afla în executarea unei pedepse privative de libertate, iar starea de sănătate a acestuia era una precară, acțiuni ale reclamantei în legătura cu înhumarea fostului soț. Cât privește spațiul în care au fost realizate fotografiile cu reclamanta, instanța de apel a reținut că nu se poate aprecia ca un aspect al vieții private numai ceea ce se desfășoară în condiții de izolare spațială.

Cu privire la toate aspectele invocate, pârâții au susținut, în apărare, existența unei baze factuale pentru cele spuse sau difuzate în timpul emisiunii. Instanța de apel a respins însă toate aceste apărări, din perspectiva încălcării dreptului la viață privată, astfel cum el este reglementat de art. 74 din C. civ., reținând că nu prezintă importanță veridicitatea afirmațiilor făcute și că este lipsit de relevanță a se susține dacă există sau nu o minimă bază factuală, câtă vreme

imaginea reclamantei, în timp ce se deplasa prin București, și aspectele ce țin exclusiv de viața privată a reclamantei nu sunt destinate publicului, simpla lor difuzare reprezentând o încălcare, fără a mai conta dacă ele sunt reale sau nu, sau dacă au bază factuală.

Asupra recursurilor exercitate de recurenții pârâți E., D. și B. - C.:

Sub un prim aspect, trebuie reținut că, prin recursurile formulate, recurenții pârâți tind la a demonstra o situație de aplicare nelegală, în cauză, a unor norme de drept substanțial, respectiv a prevederilor art. 72, art. 73, art. 75, art. 252, art. 253 și art. 1349 și 1357 C. civ., precum și a art. 8 și art. 10 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, dar și a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, văzute prin prisma art. 20 din Constituția României, aspect care se circumscrie motivului de casare prevăzut de art. 488 pct. 8 din C. proc. civ.

Astfel, criticând soluția instanței de apel, prin prisma dispozițiilor menționate, recurenții D. și B. susțin, în esență, că hotărârea recurată este dată cu încălcarea și aplicarea greșită a principiilor consacrate de jurisprudența Curții Europene, prin raportare la condițiile și limitele exercitării dreptului la libertatea de exprimare, context în care se apreciază că, în mod greșit, instanța de apel ar fi exclus din sfera de protecție a libertății de exprimare informațiile prezentate în cadrul emisiunii "F." din data de 02.03.2017, cu privire la o persoană care s-a expus anterior publicului; că, în mod eronat, instanța de apel a dispus sancționarea jurnalistului pentru fapta proprie și, consecutiv, a trustului de presă, în calitate de comitent, pentru mediatizarea declarațiilor ce aparțin unei terțe persoane, respectiv pentru afirmațiile din interviul luat E.; că, în mod nelegal, aceeași instanță a reținut aplicabilitatea, în speță, a unor norme de drept administrativ, deși CNA, sesizată fiind de reclamantă, nu a sancționat faptele imputate; și că, în egală măsură eronat, instanța de apel a înlăturat minima bază factuală, aferentă judecăților de valoare, promovate de recurentul D., în calitate de moderator, în cadrul emisiunii anterior menționate.

Recurenta pârâtă E. a invocat și încălcarea dispozițiilor legale privind obligativitatea motivării hotărârii judecătorești, precum și nerespectarea regulilor de procedură relativ la principiul disponibilității, susținând că reclamanta nu ar fi investit instanța cu un capăt de cerere privind încălcarea vieții sale private, în contradictoriu cu această parte litigantă.

Procedând la cenzurarea legalității hotărârii recurate, din perspectiva interpretării și aplicării normelor legale ce guvernează răspunderea civilă delictuală în materia libertății de exprimare, a dispozițiilor convenționale și jurisprudenței instanței de contencios european a drepturilor omului, dezvoltată în interpretarea acestora în materia descrisă, precum și a motivării acestei hotărâri, ca o garanție a procesului echitabil, reglementat de articolul 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Înalta Curte va expune următoarele considerații:

Potrivit art. 70 din C. civ., orice persoană are dreptul la libera exprimare, iar exercitarea acestui drept nu poate fi restrânsă decât în cazurile și limitele prevăzute la art. 75 din C. civ.

Pe de altă parte, conform art. 72 alin. (2) din C. civ., este interzisă orice atingere adusă onoarei și reputației unei persoane, fără consimțământul acesteia, ori fără respectarea limitelor prevăzute la art. 75. De asemenea, orice persoană are dreptul la propria imagine, iar dispozițiile prevăzute de art. 75 sunt aplicabile.

Art. 75 din C. civ., la care se face trimitere prin textele legale menționate supra, prevede în mod expres că nu constituie o încălcare a drepturilor anterior enunțate atingerile care sunt permise de lege sau de convențiile și pactele internaționale privitoare la drepturile omului la care România este parte.

Exercitarea drepturilor și libertăților constituționale cu bună-credință și cu respectarea pactelor și convențiilor internaționale la care România este parte nu constituie o încălcare a drepturilor prevăzute în prezenta secțiune.

Art. 20 alin. (1) din Constituția României stipulează, în mod expres, că dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte, consacrand astfel principiul interpretării conforme.

Art. 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului prevede, la paragraful 1, că orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare, drept care cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei, fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere.

În paragraful 2, norma convențională prevede că exercitarea acestor libertăți, ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.

Art. 8 din Convenție Europeană prevede că:

"1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.
2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora".

Din interpretarea dispozițiilor art. 10 din Convenție, rezultă că dreptul garantat de acest articol nu este unul absolut. Astfel, dacă paragraful 1 al art. 10 consacră existența dreptului la libertatea de exprimare, paragraful 2 al articolului menționat permite restrângerea exercitării acestui drept, în ipoteza în care folosirea libertății de exprimare este îndreptată împotriva anumitor valori pe care statul le poate, în mod legitim, apăra sau chiar împotriva democrației însăși. Astfel, libertatea de exprimare, ca drept esențial într-o societate democratică, nu poate fi exercitată dincolo de orice limite, una dintre limitele prevăzute expres de par. 2 al art. 10 fiind tocmai protecția reputației sau a drepturilor altora.

Trebuie subliniat că dreptul la libertatea de exprimare, garantat de art. 10 al Convenției, și dreptul la viață privată, consacrat de art. 8 al Convenției, sunt protejate în mod egal de lege și nu sunt ierarhizate, deci nu se poate da a priori superioritate vreunui dintre ele, ci instanțele naționale trebuie să cântărească cu atenție interesele concurente aflate în joc, iar atunci când examinează necesitatea ingerinței în dreptul la libertatea de exprimare, în vederea protejării reputației sau drepturilor altora, Curții Europene i se poate solicita să verifice dacă autoritățile interne au păstrat un just echilibru între protejarea a două valori garantate de Convenție și aflate în conflict în anumite cauze și dacă motivele pe care le-au invocat pentru a justifica ingerința în dreptul la libertatea de exprimare au fost relevante și suficiente (a se vedea în acest sens, cauza Axel Springer AG c. Germania, hotărârea de Mare Cameră din 7 februarie 2012 și cauza Cicad c. Elveției, hotărârea din 7 iunie 2016).

În acest sens, în cauza Handyside c. Marii Britanii, s-a subliniat că "libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice, una din condițiile primordiale ale progresului său și ale împlinirii individuale a membrilor săi. Sub rezerva paragrafului 2 al art. 10, ea acoperă nu numai "informațiile" sau "ideile" care sunt primite favorabil sau care sunt considerate inofensive ori indiferente, ci și pe acelea care ofensează, șochează sau îngrijorează statul sau un anumit segment al populației. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și spiritului deschis, în absența cărora nu există societate democratică".

În ceea ce privește dreptul la viața privată, Curtea Europeană a statuat, în jurisprudența sa, că noțiunea de viață privată, ca noțiune autonomă, cuprinde elemente care se raportează la identitatea unei persoane, cum ar fi numele său, imaginea sa, integritatea sa fizică și morală; garanția oferită de art. 8 din Convenție este destinată, în principal, să asigure dezvoltarea, fără ingerințe exterioare, a personalității fiecărui individ în relațiile cu semenii. Așadar, există o zonă de interacțiune între individ și terți care, chiar și într-un context public, aparține "vieții private" (a se vedea, în acest sens, cauza Von Hannover împotriva Germaniei [GC], par. 50). De asemenea, s-a statuat că "dreptul la apărarea reputației este un drept care, în calitate de element al vieții private, este legat de art. 8 din Convenție" (hotărârea Chauvy și alții împotriva Franței, par. 70).

Totodată, s-a arătat că trebuie găsit un echilibru între dreptul la libertatea de exprimare, garantat de articolul 10 al Convenției și dreptul la viața privată, care cade sub incidența art. 8 din Convenție, echilibru care impune tragerea la răspundere a persoanelor vinovate de proferarea afirmațiilor denigratoare, dacă, prin aceste afirmații, se impută situații factuale, lipsite de orice suport probatoriu, efectuate în cadrul unei adevărate campanii de denigrare, și reiterate în public, prin mijloace de comunicare prin presă și mass-media, cu rea-credință (cauza Petrina contra României, hotărârea din 14 octombrie 2008; cauza Andreescu c. României, hotărârea din 8 iunie 2010).

Tot astfel, în jurisprudența Curții Europene, s-a subliniat, în mod constant, că, sub rezerva art. 10 par. 2 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, libertatea de exprimare este valabilă nu numai pentru informațiile și ideile acceptate, considerate drept inofensive sau indiferente, ci și pentru cele care deranjează, neliniștesc sau îngrijorează un anumit segment al populației - aceasta fiind expresia pluralismului, toleranței și mentalității deschise, fără de care nu există societate democratică.

În acest sens, instanța europeană a statuat, în cauza Sipoș c. României, în următorul mod:

"Curții îi revine sarcina de a stabili dacă statul, în contextul obligațiilor pozitive care decurg din art. 8 din Convenție, a administrat un just echilibru între protecția dreptului reclamantei la reputația sa, element constituent al dreptului la protecția vieții private, și libertatea de exprimare, protejată de art. 10 din Convenție (Petrina, citată anterior, par. 36; Von

Hannover c. Germaniei, par. 70). Astfel, Curtea Europeană consideră că obligația pozitivă care decurge din art. 8 din Convenție trebuie să se aplice în cazul în care afirmațiile susceptibile să afecteze reputația unei persoane depășesc limitele criticilor acceptabile din perspectiva art. 10 din Convenție (Petrina, citată anterior, par. 39)".

De asemenea, Curtea Europeană a făcut referire la limitele criticii acceptabile, limite în privința cărora s-a apreciat că trebuie să fie mai largi în cazul persoanelor publice decât în privința persoanelor private (cauza Ieremiov c. României nr. 1, hotărârea din 24 noiembrie 2009, par. 38).

Totodată, pentru a constitui o încălcare a art. 8 din Convenție care protejează dreptul la reputație, un atac împotriva reputației unei persoane trebuie să atingă un anumit nivel de gravitate și să cauzeze un prejudiciu victimei, prin atingerile aduse dreptului acesteia la respectul vieții private (cauza A. c. Norvegiei, hotărârea din 9 aprilie 2009, par. 64), iar "comportamentul persoanei în cauză, înainte de publicarea reportajului, sau faptul că fotografia în litigiu și informațiile aferente acesteia au fost deja publicate anterior reprezintă, de asemenea, elemente care trebuie să fie luate în considerare" (cauza Von Hannover c. Germaniei nr. 2, hotărârea din 7 februarie 2012, par. 111).

În aprecierea depășirii limitelor libertății de exprimare și necesității respectării dreptului la viața privată, respectiv dreptul la imagine și dreptul la reputație, Curtea Europeană a avut în vedere calitatea și funcția persoanei criticate, dar și a persoanei care critică; subiectul dezbătut, în sensul de a stabili dacă acesta este sau nu de interes public (cauza Bugan c. României); forma, stilul și contextul mesajului critic (cauza Niculescu Dellakeza c. României); buna-credință a autorului afirmațiilor incriminate (cauza Ileana E. c. României); raportul dintre judecățile de valoare și imputarea unor fapte obiective; doza de exagerare a limbajului jurnalistic; proporționalitatea sancțiunii cu fapta imputată (cauza Bugan c. României, cauza Dumitru c. României, Cumpănă și Mazăre c. României), aspecte evocate, în bună măsură de către instanța de apel în hotărârea supusă controlului judiciar în recurs.

Trebuie menționat că instanțele fondului au expus în mod amplu jurisprudența instanței de contencios european în materia dreptului la viața privată și a dreptului la libertatea de exprimare, dar au avut opinii diametral opuse asupra modului în care principiile ce rezultă din jurisprudența Curții Europene au a fi aplicate în cauza dedusă judecătii.

Reținând că, din interpretarea dispozițiilor normei convenționale a art. 10, rezultă că exercițiul libertății de exprimare presupune "îndatoriri și responsabilități" și el poate fi supus unor "formalități, condiții, restricții sau sancțiuni", ceea ce semnifică recunoașterea posibilității pentru stat de a exercita anumite "ingerințe" în exercițiul acestei libertăți fundamentale, în cauzele de o asemenea natură, trebuie să se analizeze de către instanțele investite să le judece cele trei condiții impuse de textul legal, respectiv ca aceste ingerințe, imixțiuni, atingeri ale dreptului la liberă exprimare să fie prevăzute de lege, să urmărească un scop legitim și să fie necesară într-o societate democratică, în sensul de a răspunde unei nevoi sociale imperioase de reglare a raporturilor sociale.

Acestor condiții legale, li s-a adăugat, pe cale pretoriană, și cerința proporționalității, respectiv ca ingerința dispusă să nu fie arbitrară sau excesivă (a se vedea, în acest sens, cauzele Cumpănă și Mazăre contra României, Barb împotriva României, Sabou și Pîrcălab împotriva României).

În acest context, trebuie subliniat că cerințele legale trebuie îndeplinite cumulativ, dar analiza este graduală, în sensul că dacă una dintre condiții nu este îndeplinită, nu mai este necesar, în principiu, să fie epuizată examinarea tuturor.

Or, examinând decizia recurată, Înalta Curte constată că o asemenea analiză esențială lipsește, ceea ce determină casarea hotărârii recurate atât pentru viciul de legalitate al nerespectării principiilor ce se degajă din jurisprudența Curții Europene care împreună cu dispozițiile Convenției Europene formează un bloc de convenționalitate, obligatoriu pentru instanțele naționale, cât și pentru nemotivarea hotărârii recurate, în sensul prezentării motivelor relevante și, mai ales, suficiente pentru a "ingera" în dreptul la libertatea de exprimare al părților.

Astfel, urmărind paradigma deja menționată, este evident că sancțiunea civilă constând în obligarea părților la plata daunelor morale reprezintă o ingerință în dreptul lor la libertatea de exprimare, că această ingerință are o bază legală în dreptul intern, respectiv dispozițiile art. 1349 și 1357 C. civ. și putem considera că este subordonată unui scop legitim dintre cele reglementate în par. 2 al art. 10 al Convenției Europene - protecția reputației și a drepturilor reclamantei, îi revine însă instanței de apel, ca instanță cu plenitudine de competență, în fapt și în drept, să răspundă, prin motive relevante și suficiente, interogației dacă această ingerință este necesară și proporțională într-o societate democratică, în sensul de a corespunde unui nevoi sociale imperioase, urgente de reglare a raporturilor sociale și de a păstra un just echilibru între imperativele apărării drepturilor individuale aflate în conflict, între mijloacele folosite și scopul urmărit?

Acestei interogații nu i se poate răspunde decât din perspectiva elementelor ce trebuie luate în considerare în materia libertății de exprimare, circumscrise, în mod necesar, condițiilor răspunderii civile delictuale pentru fapta proprie

reglementate în plan intern.

În acest punct, se poate observa că instanța de apel a analizat global faptele imputate părților, deși ele "meritau" o analiză distinctă, întrucât limitele libertății de exprimare în cazul jurnaliștilor sunt mai largi decât în cazul persoanelor particulare, corelativ cu o protecție sporită, iar fundalul subiectiv al relațiilor dintre reclamanta A. și pârâta E. ar fi necesitat, de asemenea, o analiza particulară în balansul drepturilor aflate în dispută.

Or, neluând în considerare contextul factual în care s-au derulat relațiile între părțile persoane fizice, ce relevă faptul că ambele părți au înțeles să expună, în mai multe rânduri, disputele din viața privată, în public, într-un context emoțional special, că temeiul originar al acestor dispute îl constituie comportamentul ambelor părți, așadar, inclusiv, al celei care solicită protecție și daune, Înalta Curte constată că instanța de apel nu a examinat în concret circumstanțele particulare ale cauzei.

În consecință, raportat la circumstanțele particulare ale cauzei ce urmează a fi analizate, Înalta Curte apreciază că este absolut necesar, în cauza dedusă judecătii, să se realizeze un examen de necesitate și proporționalitate a ingerinței solicitate în litigiul dedus judecătii, subsecventă analizei criteriilor relevante, în această materie, de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

De asemenea, în ceea ce privește libertatea de exprimare a recurentului pârât D., în calitate de jurnalist și moderator al emisiunii "F." din 2 martie 2017, reținând obligațiile inerente profesiei pe care le are un jurnalist și, corelativ, dreptul publicului de a fi informat în mod corect, instanța de apel va trebui să realizeze o analiză distinctă și specifică, adecvată contextului cauzei, răspunzând apărărilor acestuia privind: existența sau nu a unei așteptări legitime de intimitate (privacy) a unei persoane care s-a expus anterior atenției publice; a unei difuzări masive în presa scrisă și audio - vizuală a subiectelor și imaginilor reluate în emisiunea menționată (a se vedea în acest sens dosarul de fond, unde se expun, pe larg, diversele publicații în care au apărut aceste subiecte), fără ca reclamanta să reacționeze; a faptului dacă sunt răspunzători jurnaliștii pentru relatarea opiniilor unui terț, în contextul în care a fost citită și scrisoarea deschisă a reclamantei adresată presei; a interesului unei anumite părți a publicului pentru acest tip de subiect de presă; a modului în care acestea au fost expuse (sub forma unor alegații de vinovăție sau, dimpotrivă, sub forma dezbaterii, a întrebărilor dubitative), cu referire specială la cauzele penale în care era implicată reclamanta sau fiul acesteia, H.; a faptului că jurnalistul și trustul de presă al cărui prepus este nu au fost sancționați de către Consiliul Național al Audiovizualului pentru nerespectarea Legii nr. 504/2002 a audiovizualului, deși acest organism a fost învestit cu plângerea reclamantei având ca obiect emisiunea "F." din 2 martie 2017; a existenței unei baze factuale pentru cele expuse constând, în opinia, recurentului, în consistența știrilor expuse pe acest subiect.

În acest punct, este necesar a se menționa că Decizia nr. 220/2011 privind Codul de reglementare a conținutului audiovizual reprezintă reglementarea normativă ce a fost adoptată de autoritatea publică autonomă care, potrivit art. 10 alin. (1) din Legea nr. 504/2002 republicată, are funcția de garant al interesului public în domeniul comunicării audiovizuale, și anume Consiliul Național al Audiovizualului.

Acest organism are, conform art. 17 lit. d) din Legea nr. 504/2002, atribuția de a emite, în aplicarea dispozițiilor legii speciale, decizii cu caracter de norme de reglementare în vederea realizării atribuțiilor sale legale și cu privire la asigurarea informării corecte a opiniei publice. În consecință, această decizie a Consiliului Național al Audiovizualului are, pentru furnizorii de servicii din audiovizual, forța obligatorie specifică unei reglementări legale, impunându-se ca, în activitatea lor, să adopte o conduită conformă cu cerințele care se regăsesc în conținutul său. În plus, furnizorii de servicii audiovizuale sunt ținuți, în coordonatele deontologiei profesionale, să respecte drepturile persoanelor la propria imagine, la demnitate și reputație.

În cauză, deși instanța de apel a stabilit, în mod corect, în esență, că cele două răspunderi - administrativă și civilă - nu se exclud reciproc și nici nu se suprapun, nu a reușit să demonstreze, prin argumente convingătoare, raportate la situația dedusă judecătii, că prevederile legale ale deciziei CNA au fost avute în vedere de această instanță doar din perspectiva verificării existenței faptelor ilicite imputate pârâtului D., în calitate de jurnalist și moderator al emisiunii "F." din 2 martie 2017, în considerarea cauzei juridice a cererii de chemare în judecată, prin care s-a declanșat un litigiu civil pentru antrenarea răspunderii civile delictuale a părților chemați în judecată în acest scop, iar nu a unui litigiu administrativ, cum acest pârât continuă să înțeleagă.

În ceea ce privește pretinsa dezvăluire a unor aspecte din viața privată, prin publicarea unor fotografii care o înfățișează pe reclamanta în compania unor gărzi de corp, deși instanța de apel a reținut, conform principiilor expuse în cauza Caroline von Hannover c. Germaniei, că viața privată nu înseamnă doar viața care se desfășoară în izolare spațială, ci că există o speranță legitimă de protecție a vieții private și în anumite spații publice, nu a analizat, totuși, dacă această

manieră în care reclamanta se prezintă în public, însoțită de gărzile de corp, în varii situații, astfel cum rezultă din probele administrate în cauză, reprezintă un comportament comun, uzual pentru majoritatea oamenilor sau unul "excentric", neobișnuit care poate fi adus dezbaterii publice, desigur, în același context al desfășurării relațiilor dintre părțile unui conflict familial de durată și al derulării unor litigii între aceștia, precum și modalitatea în care au fost realizate aceste fotografii, în sensul dacă au fost făcute clandestin sau cu ajutorul unor mijloace echivalente sau în condiții defavorabile reclamantei, într-un climat de hărțuire generală a acesteia, întrucât, fără acordul reclamantei, nu însemnă în mod necesar, în condiții de clandestinitate (a se vedea, în acest sens, cauza Von Hannover c. Germaniei nr. 2, hotărârea din 7 februarie 2012, par. 121, 122).

În consecință, instanța de apel va trebui să răspundă, în cauză, unei interogații esențiale, respectiv dacă se impune cu necesitate imperioasă, în sensul jurisprudenței instanței de contencios a drepturilor omului, a fi aplicată pârâților o sancțiune civilă ce îmbracă, negreșit, forma unei ingerințe în dreptul la libertatea de exprimare, pentru apărarea unei valori, respectiv dreptul la reputație a reclamantei, dat fiind că acest drept fundamental la viață privată, pretins a fi protejat în cauză, pare că a fost afectat, în mod substanțial, anterior săvârșirii faptei imputate pârâților, inclusiv prin acțiunea titularului său, instanța de rejudecare trebuind să evalueze, în lumina circumstanțelor cauzei, dacă obligarea recurenților pârâți la despăgubiri nu echivalează, în ipoteza dedusă judecății, cu o ingerință disproporționată ce nu ar corespunde, în cazul concret, unei nevoi sociale imperioase de reglare a raporturilor sociale, la care face trimitere art. 10 par. 2 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, furnizând în acest scop motivele relevante și suficiente la care face referire Curtea Europeană, atunci când analizează modul în care instanțele interne au justificat o ingerință în dreptul la libertatea de exprimare pentru apărarea dreptului la viață privată.

Motivul de recurs întemeiat pe dispozițiile art. 408 pct. 5 C. proc. civ., invocat de recurenta pârâtă E., va fi respins, ca nefondat, Înalta Curte constatând că instanța de apel a respectat limitele obiective ale judecării cauzei, fixate prin cererea de chemare în judecată formulată în contradictoriu cu aceasta, judecând cauza în aceste limite și în limitele devoluțiunii, stabilite prin cerea de apel, astfel încât nu poate fi decelată o vătămare procesuală sub acest aspect. În plus, în acord cu apărările reclamantei, formulate în recurs din această perspectivă, pârâta nu a invocat în nicio etapa procesuală anterioară, prin întâmpinările formulate, această apărare, formulând argumente pe fondul cauzei, în sensul inexistenței unei atingeri a vieții private a reclamantei, nu a formulat apel împotriva considerentelor hotărârii pronunțate de instanța de fond, conform art. 461 alin. (2) C. proc. civ., astfel încât această apărare nu poate fi formulată direct în recurs.

În ceea ce privește recursul exercitat de reclamanta A., instanța de recurs reține că aspectele privind criteriile de cuantificare a prejudiciului, în raport cu jurisprudența constantă a instanței supreme în această materie, nu pot fi examinate de instanța de recurs, în absența unor norme legale care să le reglementeze, și pentru că presupun aprecieri de fapt, incompatibile cu structura recursului, cale de atac extraordinară ce poate fi exercitată exclusiv pentru motivele de recurs reglementate exhaustiv în dispozițiile art. 488 pct. 1-8 C. proc. civ.

Dintr-o altă perspectivă însă, cuantificarea prejudiciului pretins de reclamantă este, în mod necesar, subsecventă examinării de către instanța de apel a faptelor imputate pârâților în mod distinct, și nu global, astfel cum a fost realizată analiza acestora de către instanța de apel, astfel încât aspectele invocate de reclamantă privind principiul reparării integrale și proporționale a prejudiciului pretins, precum și motivarea stabilirii acestor daune la un anumit nivel vor fi avute în vedere de instanța de apel, în rejudecare, în ipoteza în care se va ajunge la admiterea acțiunii, soluție asupra căreia instanța de recurs nu are a specula la acest moment procesual.

În consecință, recursul reclamantei s-a impus a fi admis din considerente procesuale de judecare unitară a cauzei, întrucât cuantificarea prejudiciului nu poate avea loc decât în condițiile în care se vor găsi întrunite, în mod cumulativ, condițiile răspunderii civile delictuale pentru fapta proprie, respectiv pentru fapta prepusului, și se va efectua controlul paradigmatic, impus de Curtea Europeană a Drepturilor Omului "primului judecător al Convenției" care, în virtutea principiului subsidiarității, este judecătorul intern.

Pentru argumentele expuse, Înalta Curte, în temeiul art. 497 C. proc. civ., va admite recursurile declarate de reclamanta A. și de pârâții E., B. - C. și D. împotriva deciziei civile nr. 1203A/2018 din 19 octombrie 2018, pronunțată de Curtea de Apel București, secția a IV-a civilă; va casa decizia recurată și va trimite cauza, spre rejudecare, aceleiași instanțe de apel.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

ÎN NUMELE LEGII

D E C I D E

Admite recursurile declarate de reclamanta A. și de pârâții E., B. - C. și D. împotriva deciziei civile nr. 1203A/2018 din 19 octombrie 2018, pronunțată de Curtea de Apel București, secția a IV-a civilă.

Casează decizia recurată și trimite cauza, spre rejudecare, aceleiași instanțe de apel.

Definitivă.

Pronunțată în ședință publică astăzi, 18 martie 2020.